

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

red. en sekr. h. pootlaan 242, alkmaar

adm.: merelhoven 273, capelle a.d. ijssel

O. MOOIWEER — ENSCHEDE

Gods trouw tegenover de macht van de dood

PSALM 103 : 15-18

De auteur en zijn omstandigheden

Psalm 103 is een bekende psalm! Regelmatig keert een gedeelte van de magistrale inhoud van dit psalmdicht terug in de liturgie van de kerk op de avondmaalszondagen. Voorts zijn we met deze psalm ergens vertrouwd geraakt vanwege het feit, dat ter gelegenheid van begrafenissen nog wel eens een enkel vers van psalm 103 wordt geciteerd of als uitgangspunt dient voor de toespraak in de rouwdienst. De kortstondigheid van het menselijk leven wordt er bloemrijk in geschilderd. Dat spreekt ons aan, dat kan ons ontroeren. Daarin vinden we de weerklank van wat ons op een dergelijk moment intens bezig houdt. Toch moeten we ook hier ervoor oppassen, dat we niet enkele zinsneden van dit gedicht van David uit het geheel lichten en er zo, geïsoleerd van het geheel, mee aan de haal gaan. David blijkt in een dialoog gewikkeld te zijn met zichzelf. Dat tweegesprek heeft voor hem een hoogst individuele betekenis. *Al onze direkte isgelyktekens jagen ons hier in het slop van een fatale uitleg!* Want wij komen in onze situatie in doorsnee met die persoonlijke ervaring van David, zoals hij die in psalm 103 heeft verwoord, niet uit. Maar al mag David ervan getuigen, dat God hem van de dood heeft gered via genezing van ziekte, zodat hij aan een tweede jeugd kan beginnen (zie vers 5b), hij beseft des te sterker de betrekkelijkheid van het aardse leven van de mens. De mens is onderworpen aan de macht van de dood. De dichter vergelijkt het mensenleven met het gras en een bloem van het veld. Dat is wat voor de reiziger in het Oosten! Als hij de steppe doorkruist staat op de heenweg in de meimaand alles te geuren en te bloeien. Een prachtig panorama! Maar als hij na korte tijd

weer terugkeert van zijn reis, kan het gebeuren, dat hij niets meer kan ontdekken van die verkwikkende natuurlijke schoonheid. Dan is de hete woestijnwind erover gegaan en is alle lenteprijs finaal verdwenen! Men kan dan absoluut niet meer nagaan waar die prachtige bloemen hebben gestaan. Zo radikaal is het totaalbeeld veranderd! Dat is de vergelijking, die van toepassing wordt geacht op het leven van de mens.

Een beslissende wending

De mens is te karakteriseren als *de sterveling*. De dood woelt in hem van meetaf. We kunnen zijn jaren tellen, maar het gaat om dagen. Hij is een mens van de dag. Is het geen triest beeld en geen indroeve balans? Toch blijft David niet steken in deze illustratie, die ons konfronteert met de neergang van het menselijk bestaan. Er komt plotseling een *verrassende wending* in de psalm. MAAR... Het is alsof je je bevindt in een laan, die lijkt dood te lopen. Maar aan het eind van de laan gekomen, zie je plotseling een zijweg. MAAR — Het doet je denken aan de geweldige opklaring na een hevige onweersbui. Maar de goedertierenheid des HEREN is van eeuwigheid tot eeuwigheid over wie Hem vrezen. U voelt, dat dit geen brallende hoogmoed verraadt en niets heeft uit te staan met een verwaten grootspraak. David is er klein onder geworden! Hij belijdt *eigen onmacht*, maar roemt *Gods almacht!* Die goedertierenheid van God is *Gods loyaliteit*, *Gods solidariteit*. Hij heeft die lotsverbondenheid met ons bezegeld via de dood van de Zoon van Zijn liefde, de volle Mens Jezus Christus. Het gaat om het Verbond, de verbintenis tussen God en mens. Het Verbond komt op uit de liefde. Het genadeverbond komt een-

zijdig op uit de liefde van God! Die liefde is niet iets van een opwelling. Die liefde is kontinu van aard. Het woord, hier in de grondtekst voor goedertierenheid gebruikt, betekent eigenlijk: de liefde op de horizontale levenslijn, die met de beminde Verbondspartner meereist op diens weg door het leven. *Het is te typeren als bijstand-met-de-daad!* De trouw, die God bewijst tegenover de macht van de dood, koepelt zich over de Zijnen. *Over wie Hem vrezen*. Dat houdt niet in, dat je de schrik in de benen moet krijgen zo vaak als je de Naam van God in alle eerbied hoort noemen. Dan wordt het een soort onweersgeloof! De vreze des HEREN betekent, dat je rekening houdt met God onder alle omstandigheden. Je vreest God te vertoornen. Je wilt God niet op Zijn hart trappen. Daarom is er in dat verband bij alle rust een zekere ongerustheid in het leven van Gods kind. Calvijn noemde dat *een vrome ongerustheid*. Verder wordt gesproken van *Gods gerechtigheid* over kindskinderen. Het begrip *gerechtigheid* is ergens verwant aan het woord goedertierenheid. Gods gerechtigheid is de garantie van Zijn Verbond. God komt voor Zijn volk op. Die gerechtigheid van God heeft haar belichaming gevonden in de beloofde Messias. Daarom draagt Hij in Jeremia 23 : 6 de Naam: *De HERE onze gerechtigheid*. Hij doet recht aan alle verdrukten. Door Hem krijgt de vergeving der zonden een apart aksent. Ze krijgt een aparte kleur, de rode kleur van het menselijke, adellijke bloed van de Zoon van Gods liefde. Die gerechtigheid stort zich in belofte uit over de hoofden van duizenden kinderen. Maar dan zullen we ook Gods Verbond hebben te onderhouden. We zullen aan Gods bevelen moeten denken om die metterdaad te doen.

Hoe denken wij aan God ?

Aan God denken is geen zaak van een mysticistische instelling! Aan God denken is denken aan Zijn bevelen, verbonden met Zijn beloften. Dat valt niet te vergelijken met een vluchtige notitie in uw zakagenda als noodzakelijk geheugensteuntje. Het is een zaak van Uw hart.

We mogen niet uitsluitend praten over de beloften terwijl we ons op een slinkse manier aan de eisen van God onttrekken. *Dan plegen we revolutie tegen Zijn genade*. Want ook in Gods eisen komt Gods genade naar ons toe. Door de vermaningen wordt ons de genade van God meegedeeld. Dat belijden we met De Dordtse Leerregels, Hoofdstuk V, paragraaf 14. Het gaat erom, dat we ons volkomen concentreren op wat de levende God aan ons geeft en van ons vraagt. En we mogen dan vertrouwen, dat Hij metterdaad geeft wat Hij vraagt? Dat is het wonder van Zijn liefde. Dan buigen we niet voor de bevelen van de duivel en van bindende machten van de geest uit de afgrond. Want er zijn vele satanstronen in de huidige en moderne stad van de mens. We laten ons, als het goed is, door niemand iets aanleunen, zelfs door de antichrist niet. Maar wij schoppen in de kracht van Christus tegen al die satanstronen aan: tegen de troon van het traditionalisme, van de onfeilbare partij, van de algemene tijdgeest, de vrije sex, het nuchtere eigenbelang, de moderne rede, het blinkend kapitaal, de stoere zelfhandhaving, het prestige en de status. Want we hebben alleen leren buigen voor de heilige troon van Jahwéh. „De HERE heeft zijn troon in de hemel gevestigd, zijn koningschap heerst over alles“. Ja, zelfs over de macht van de dood. Zo groot is onze God in Zijn onwankelbare trouw! „Loof de HERE, mijn ziel.“

IN DIT NUMMER

- Pagina 73
Ds O. Mooiweer,
Gods trouw tegenover de macht van de dood
- Pagina 74
Ds E. R. Postma,
Ter discussie
- Pagina 75
Dr A. P. Muys,
Een beetje plagiaat (5)
- Pagina 76
D. W. L. Milo,
Naastenliefde en eigenliefde
- Pagina 78
Prof. C. Veenhof,
Over de „scheppingsdagen“

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

Ter discussie

Vragen stellen

Zo'n anderhalf jaar geleden deed een kerkeraad ergens in Nederland een uitspraak. Die uitspraak betrof de verhouding tussen ambtsdrager en maatschappelijk werker. Daarmee bracht die kerkeraad een discussie op gang die, voor zover ik weet, nog niet ten einde is. Met „ten einde” bedoel ik óók, dat betrokkenen elkaar hebben gevonden in een gemeenschappelijk standpunt. Zover is het dus (nog?) niet. En dat zal, dacht ik, niemand verbazen: daarvoor ben je al te lang aan zulk soort situaties gewend geraakt.

De vraag is natuurlijk wel, of je je daarbij moet neerleggen. In sommige gevallen zou ik daarop antwoorden met „ja”. Zeker als ik lees hoe Paulus aan de gemeente te Philippi schrijft: ... en indien gij op enig punt anders gezind zijt, God zal u ook dat openbaren... (3:15). Waarmee voor mijn gevoel niet gezegd wil zijn, dat zo'n openbaring te zijner tijd uit de hemel zou komen vallen. Naarmate de gemeente zich intensiever bezig houdt met het evangelie, groeit de kennis en het inzicht en kunnen woorden die bekend leken een „openbaring” worden. Zo goed als dieper inzicht in de Schriften kan leiden tot een bijna vanzelfsprekend antwoord op (tot dusverre) onopgeloste problemen. In dat verband is het zinvol dat in onze tijd zoveel vragen gesteld worden. Ook als het gaat om maatschappelijke, politieke, economische, dogmatische, exegetische en ethische problemen.

Vóór het antwoord

Het stellen van openhartige vragen (en ik denk daarbij zowel aan ouderen als aan jongeren) stempelt de vrager niet bij voorbaat tot iemand die zijn vertrouwen in de bijbel (laat staan de God van de bijbel) heeft opgezegd. Zinvol is wel dat de vrager zich bescheiden opstelt, al besef ik terdege dat jeugdig élan vaak tot een agressieve probleemstelling leidt. Raakt iemand daarvoor geprikkeld, dan moet hij zich alleen maar temeer wachten voor een haastig en ondoordacht oordeel. Zelfbeheersing geldt ook als een vrucht van de Geest (Gal. 5:22)!

Expres liet ik de mogelijkheid van een *traditioneel* antwoord nog

Kerkelijk Leven

even buiten beschouwing. Ook daarvan geldt niet zonder meer dat het goed of fout is. Traditie vormt een stuk erfgoed en roept, als het goed is, een stuk verleden, een brok geschiedenis wakker. Het is gewoon jammer dat de belangstelling daarvoor tegenwoordig vaak minimaal is. Want juist in dat verleden zijn de „traditionele” meningen gevormd als resultaat van problemen die toen aan de orde waren. Te denken valt bijv. aan de Dordtse Leerregels. Voor een eerlijke beoordeling daarvan is het van belang de achtergronden te kennen. Daarbij komt ter sprake de al dan niet juiste probleemstelling, de taal (bijbelse en/of theologische) waarin het probleem onder woorden is gebracht en het toenmalige inzicht in de H. Schrift. In zoverre is bijv. dus ook een belijdenis-stuk „tijdgebonden”. Het klakkeloos hanteren van een in formule gebracht antwoord van toen kan m.i. weinig verhelderend zijn voor een vraag van nu. De daareven genoemde bepalende factoren kunnen op dit moment veranderd zijn. Wie daar niet op bedacht is, loopt het gevaar dat zijn antwoord een slag in de lucht is. Anders gezegd: wie „het traditionele antwoord” geeft, kon zelf wel eens vergeten, dat de traditie resultaat is van ontwikkeling en dat die ontwikkeling sindsdien niet heeft stilgestaan.

Antwoord geven

Onlangs beluisterde ik (met veel genoegen) een spreker die op een gegeven ogenblik terecht kwam bij het ontstaan van de huidige staat Israël. Uiteraard kwam daarbij ook Rom. 9-11 ter sprake. En de vraag in hoeverre Israël nu nog een uitverkoren volk, Gods oogappel zou zijn. Zodat wie dit volk te na kwam meer dan zijn vingers zou branden. (Obadja, vers 18). Hij voorkwam alle haastige en traditionele antwoorden door te zeggen: „de kerk (in haar algemeenheid) heeft dit probleem negentien eeuwen laten liggen, laten wij niet denken dat wij het in enkele tientallen jaren kunnen oplossen. Daar zullen wij

Pastorale notities

Zorg voor de armen en verdrukten

Wie oprecht de Here vreest zal naarstig toezien om aan armen en verdrukten recht te doen. Nog zoveel te meer als het zijn directe naaste en zijn broeder betreft. Niet het minst dáárin zullen wij ons kinderen van onze hemelse Vader betonen. We belijden en prijzen immers zijn Naam, zo dikwijls we zingen: 't Is de Heer, die 't recht der armen, der verdrukten gelden doet; die uit liefderijk erbarmen, hongerigen mild ijk voedt; die gevang'nen vrijheid schenkt en aan hun ellende denkt. Daarom waarschuwt de Here in zijn Woord zo met nadruk tegen alle sociale ongerechtigheid. Hij houdt het zijn volk en kinderen telkens voor, dat ze jegens ellendigen en noodduftigen ook barmhartigheid zullen betrachten. Indien het volk Israël in de wegen van de Here zou wandelen, zou de Here het volk overvloedig zegenen en zou er geen armoede behoeven te zijn. Wanneer er nu toch een arme medebroeder gevonden werd — zo zei de Here —

moogt ge niet hardvochtig zijn en uw hand voor uw arme broeder gesloten houden. Ge moet uw hand wijd voor hem openen en hem bereidwillig lenen, wat hij nodig heeft voor zijn behoefte. Nu bestond er onder Israël om de zeven jaar het zogenaamde jaar der vrijlating. In dat jaar mocht een schuldeiser zijn schuldenaar niet manen tot betaling van zijn schuld. Wie dus kort voor het sabbatjaar iemand geld leende wist, dat hij voorlopig het geleende geld niet kon invorderen. Dit zou hem van een blijmoedig hulp bieden kunnen terughouden. Wacht u — sprak daarom de Here — dat ge bij uzelf niet listig berekent: 'het zevende jaar, het jaar der vrijlating is nabij', en zo onwillig zoudt worden, uw arme broeder iets te geven. Want die arme broeder zou u kunnen aanklagen bij de Here, en deze hóórt naar dat roepen.

Wij vergeten zo gemakkelijk, dat de Here aandacht heeft voor alles wat in ons leven geschiedt. Dat het Hem niet onverschillig laat, hoe wij tegen arme en verdrukte broeders staan. Wee ons, als deze armen en verdrukten tot de Here roepen gaan en ons gaan aanklagen vanwege onze onbarmhartigheid of geldgierigheid.

B. Telder, Bilthoven

eerst nog wel eens samen een poos over moeten nadenken.” Zo'n antwoord lijkt mij een *wijs* antwoord. Het is gespeend van de zo voor de hand liggende en toch wat hoogmoedige houding: dat probleem lossen wij zo wel even op, zo tussen neus en lippen. Ik weet best dat ongeduldige vragenstellers haast hebben. Evenzeer weet ik dat anderen niet schromen een haastig antwoord te geven: voor een man als Hal Lindsey liggen de antwoorden om zo te zeggen voor het oprapen, zowel in de bijbel als in de hedendaagse geschiedenis. Maar voor wijsheid is o.m. de factor tijd bepalend. David dichtte „Psalm 34” niet op het moment dat „hij zich bij Abimelech als een waanzinnige gedroeg, zodat deze hem wegjoeg, en hij heenging.” Zijn lied was pas voldragen, werd eerst geboren toen hij (bij de tabernakel?) zijn genoten tot het offermaal kon nodigen: „smaakt en ziet dat de HERE goed is; welzalig de man die bij Hem schuilt” (Ps. 34:9). Hij had er de tijd voor genomen. Even zo goed als dat in Psalm 1, de „inleiding” op het psalmboek, is verwerkt: welzalig de man die ... aan des HEREN wet (thorah) zijn welgevallen heeft en diens wet (thorah = onderricht) overpeinst bij dag en bij nacht (Ps. 1:1,2).

Niet voor niets vormt het boek der psalmen het begin van de

wijsheidsboeken in de hebreeuwse bijbel. De psalmen vormen de neerslag van een langdurig en voortdurend bezig zijn met Gods thorah (onderricht). Zij zijn, evenals bijv. het boek Spreuken en Prediker, m.i. een illustratie bij het bovengenoemde citaat van Paulus (die óók een schriftgeleerde was!): ... God zal u ook dat openbaren. Leg daar Ps. 19 en 119 maar eens naast!

Ruimte gevraagd

Door een haastig — en dan ook nog bij voorbaat traditioneel — antwoord kun je een verdere discussie en een *echt* antwoord blokkeren. Daaraan maken ook (maar zij niet alleen) theologen zich schuldig. De stelligheid (die met leerstellingheid niets te maken heeft) waarmee sommigen hun ideeën lanceren, is soms verbijsterend. Maar er is ook een tegenovergestelde situatie. En die is niet alleen *denkbaar*: zij is een even verbijsterende *werkelijkheid*. Een theoloog kan toch immers ook *vragerderwijs* zijn mening formuleren, om zo anderen uit te nodigen met hem mee te denken over een antwoord? In vrijwel iedere vakwetenschap kan men praktisch ongehinderd discussiëren (zij het dat de beroepsjalousie soms een hartig woordje meesprekt). Men beschikt immers over vaktijdschriften, waarvan

zelfs het bestaan nauwelijks aan de leek bekend is. Maar theologen, zeker nederlandse, kennen die weelde niet. Zelfs als zij in een vaktijdschrift publiceren, zien zij geen kans hun mening buiten de persorganen te houden. En omdat zij zich bezighouden met de bijbel, voelt iedere gelovige zich onmiddellijk daarbij betrokken en mengt zich in het gesprek. Het resultaat is, dat de betrokkene verheerlijkt of verguisd wordt. Maar de nodige afstand — ook in tijd — ontbreekt vaak. Het was nog vóór de laatste scheuring, dat een zeerge-

leerde op college opmerkte: daar en daar zouden we eens over moeten doorpraten (en -schrijven), maar het kán helaas niet. Je zit onmiddellijk in het verdachtenhoekje. En dan heb ik het nog niet eens gehad over de communicatie-stoornissen, de kortsluitingen die een discussie bijna onmogelijk maken. En evenmin dat een naam, bijv. onder een artikel, voor de meeste mensen al voldoende is: dan weten zij het al wel. Niet voor niets begon ik met „een kerkeraad ergens in Nederland” ...!

nemen van beslissingen in dat spreken. In die beslissingen komt God uit in zijn „mede-menselijkheid”, in zijn partnerschap; op een manier, die heilzaam is, genadig en verlossend.

Om in deze sfeer te denken aan het Verbond lijkt me wel uitgesloten. Wat de soevereine god straks wil?... De mens zit toch óók niet aan zijn eigen beslissingen vast? Maar een restje godsvertrouwen schuilt nog in dat: heilzaam, genadig en verlossend. Doch vanwaar die zekerheid? En waarvan verlossend? Nu: van ons oneigenlijk leven in de historische stroom. Dus beperkt tot telkens maar een ogenblik, het ogenblik.

Dat hebben de Bijbellezers van vroeger er nooit uitgehaald. Zo sprak de Schrift hen niet aan. Zo spreekt de Schrift ook niet!

Maar dat is helemaal geen bezwaar!

Uit de Korte Verklaring kent U het begrip „scopus” wel: de bedoeling van een pericoop. Daar hebben deze theologen de term „Sache” voor, de zaak dus waar het eigenlijk om gaat.

Want het gaat er maar niet om uit te leggen, wat er eigenlijk staat, doch om de Sache te demonstreren. Die Sache is het eerst gegevene, en moet onderscheiden worden van alle Tatsachenfeitelikheden; nl. uit de historische stroom, waarop we meedrijven. Die Sache moeten we begrijpen, zelfs al gaat dat in tégen de bedoeling van de bijbelschrijver! Want de Sache is normatief, en zij alleen.

Maar als dat zo is, ziet U duidelijk, dat de grondgedachte van deze theologie van buiten-af is binnengebracht. Het hoofdprincipe is niet aan de Schrift zelf ontleend, maar bij de existentialisten weggehaald.

Nu hebben die geen god nodig. Maar theologen kunnen, op straffe van filosofen te worden, het niet zonder een god stellen. Ze maken zich er een, voor wie de existentiële mens model

staat! Dat er achter de mensenwereld nog een goddelijk iets is, dát is het buitengewone gegeven van de theologie, dat haar „filosofie” en haar exegese tot theologie maakt.

Daarin staat het buitengewone tegenover de algemeen geldige verklaarkunst, die aan het existentialistische mensbeeld hangt. Zo kan de theoloog, die verder geheel met de filosoof meedenkt, tenslotte als theoloog verklaren, dat de grondstelling van de existentialisten: „in het wezen van de zelfbeslissing is het Zijn”, dat die grondstelling toch feitelijk alleen maar dit is: „géén betrekking hebben tot god.” Daarin kunnen we meegaan.

Alleen: de inhoud van hun godsbegrip is wel door „de” filosofie bepaald! En ook: wat er ook in de H. Schrift mag staan, de exegeet moet allereerst en allereerst dit grondprincipe in gedachten houden: uit de toevallige bijbelteksten moet hij naar voren halen, dat álles contingent, toevallig, niet wezenlijk is, maar dat toch juist naar aanleiding van die bijbeltekst de existentiële belevenis moet en kán plaatsvinden. Bij de existentiële filosoof is dat de ontmoeting met zichzelf. Bij de theologen de ontmoeting met god. De filosoof en god hebben beide hetzelfde karakter. Veel verschil in beleving zal dat ontmoeten dus niet hebben!

Welke verschil is er dan wel? Dit verschil: de ene ontmoeting is filosofisch, de andere theologisch. Bij de laatste ontmoeting schuilt het contingente, toevallige, wat niet te berekenen is, in de persoon van Jezus Christus — het wonder van het worden van het Woord, van boven af, toevallig, de altijd weer nieuwe daad van god. Bij de beschrijving van deze steeds nieuwe daad van god moeten we echter precies dezelfde woorden gebruiken als bij het zichzelf scheppen, zichzelf transcenderen van de mens. Het gaat in beide gevallen ook niet om een Tatsache, om een feit!

Het is duidelijk, dat hier de H. Schrift niet wordt nagesproken. Ook komt uit, dat men er nog weet van heeft, dat de wereld van een gelovige anders is, dan van iemand, die met de Woordopenbaring geen rekening houdt. Dat besef is er. Daarom gebruiken ze de Woordopenbaring nog wel. Maar ze laten haar „buikspreek”, en haar zó zeggen, wat ze zelf willen beweren.

Ze verstaan de Bijbelse boodschap niet meer. Brengen haar ook niet.

Het woord contingent, toevallig, zo-maar-zijn alleen al maakt duidelijk, dat ze van geen „wandelen met God” weten. In hun zekerheid dat god altijd komt „heilzaam, genadig en verlossend” is de waarschuwing uit de Heidelberg: niet alleen genadig, maar ook „rechtvaardig” gewezen van de hand.

A. P. MUYS — ZEIST

Een beetje plagiaat (5)

Theologie en filosofie trachten beide, op hun eigen manier, heel de wereld in hun greep te vatten. Filosofie wil een studie zijn, die in samenwerking met de vakwetenschappen, van de vakwetenschappen een systematisch geordend geheel maakt. Theologie bekijkt het geheel van haar eigen vakgebied uit. Alle denkers, die daarbij betrokken zijn, gaan daarbij uit van de eigen levensovertuiging, keuren en ordenen van daaruit.

Systematisch staat de wijsbegeerte dus vóór in deze concurrentie. Ze wil niet vanuit één vak verklaren en ordenen. Maar ze heeft nog een ander voordeel, nl. de macht. Die de theologie vroeger bezat. Nu hebben de ideeën van de (niet-Christelijke) filosofen de feitelijke macht. Daardoor worden die gedachten aanvaard zonder dat men zich kritisch afvraagt: móet het? Kán het? Vaak wordt te vlug maar aangenomen, dat het mogelijk is om die ideeën „formeel” te aanvaarden, zonder daarbij hun totale inhoud over te nemen. Een doodgevaarlijke onderneming! Want we hebben van Heidegger gelezen, dat zijn systeem van ideeën wel degelijk uit zijn (humanistische) vooronderstelling is voortgekomen.

Door deze machtspositie, van de moderne filosofie is het niet wonderlijk, dat we telkens merken, dat theologen hebben gedronken uit de welput van het existentialisme. Waar het altijd maar weer gaat om de vrije keus, die ons uit het historische, dat over ons komt en ons meevoert, kan bevrijden, en ons zo boven ons zelf uittilt, doet transcenderen.

Die grondgedachte vinden we bij zulke theologen terug bij hun ideeën omtrent god. Ik schrijf dat woord expres met kleine letter; U zult dat begrijpen, als U leest, wat de inhoud van dat begrip bij

hen is. Voor hen uit zich het wezen van god alleen als de „persona” van de sprekende god. Hoe en wie hij werkelijk mag zijn, blijft verborgen achter dat woord „persona”. Dat 'persoon' kan betekenen, maar ook een 'masker', dat een toneelspeler in zijn rol doet kennen. Het spreken van die god is openbaringsgebeuren — de daád! En zo grijpt het in op de historische stroom.

Precies zoals het wezen van de mens is bij de existentialisten: „het zijn-in-daad”, en wel nader in de daad van de soevereine beslissing, van zelf-schepping en zelf-determinatie, zelfbepaling. Waarin hij (voor dit ogenblik) een levenskeus doet, boven zichzelf uitkomt.

Er bestaat dus in god een duidelijke analogie, overeenkomst met de mens. De mens schept zichzelf; zo ook god, en wel in een doorlopende reeks van niet-doorlopende zelfcreatie's, nl. door het

Jaarvergadering „Opbouw”

— De jaarlijkse vergadering van de Gereformeerde Persvereniging „Opbouw” wordt dit jaar D.V. gehouden op zaterdag 26 maart in de Jeruzalemkerk, Troosterlaan 65 te Utrecht.

Na de behandeling van enkele huishoudelijke zaken zal drs W. G. Rietkerk te Eck en Wiel spreken over „De greep naar de spiegel”, een onderwerp waarbij het moderne mensbeeld wordt geschetst en besproken vanuit de Bijbel.

Er is ruim gelegenheid over dit onderwerp van gedachten te wisselen. Enkele inleidende opmerkingen worden door drs Rietkerk reeds in dit nummer gemaakt.

— De aanvang van de vergadering is gesteld op 10 uur. Evenals vorig jaar willen we graag zorg dragen voor het opvangen van uw kinderen.

De kerk is te bereiken vanaf het Centraal Station met buslijn 9, uitstappen bij Winkelcentrum „De Gaard”. Met de auto komende uit de richting Den Haag rijdt U richting Hilversum tot afslag Utrecht-Noord; na deze afslag rijdt U richting Utrecht tot de eerstvolgende rotonde, hier gaat U rechtdoor de spoorlijn over tot het eerste stoplicht waar U rechtsaf gaat de Van Everdingelaan in, aan het eind van deze laan staat de kerk. Komt U uit de richting Zeist, dan gaat U bij „de Berenkuil” rechtsaf, de Sartreweg op tot de eerstvolgende rotonde, hier gaat U links de rotonde om en de spoorlijn over tot de eerste stoplichten, linksaf de Van Everdingelaan in.

Graag tot ziens in Utrecht.

Het Bestuur

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

Naasteliefde en eigenliefde

Na de eerste wereldoorlog, toen Duitsland een hongersnood doormaakte, kwamen er veel Duitse meisjes over de grens, om in leven te blijven. Voor een (gezonde) appel en een (voedzaam) ei verhuurden ze zich als inwonend dienstmeisje. Uit mijn kinderjaren herinner ik ze mij. En een ervan, Johanna, heeft een onuitwisbare indruk op mij gemaakt.

Ze was geen blonde edelgermaanse — eerder het zigeunertype: tanige kleur, zwarte haren, donkere bliksemende ogen, klein, lenig en fel van leer en leven. Ze wist van aanpakken, had het hart op de goede plaats en was fanatiek religieus.

Ziedaar een onvolkomen portret, dat ik sinds mijn achtste jaar meedraag. En de gebeurtenis, die aanleiding gaf tot bovenstaande titel, was als volgt.

Ze beleefde een periode van grote innerlijke spanningen. Dat bleek uit een stalenkaart van zingen en langdurig zwijgen, van gooien met de afwas, juichende pret en huilbuien. Maar vooral van eindeloos zwijgen. Toen het probleem er uit getrokken werd, bleek het geen doodgewone verliefdheid (zoals u al vermoedde) maar een kwestie van hoger orde. Ze tobde zich af, of er in deze zondige wereld wel echte liefde bestond, die niet vermengd was met eigenliefde. Ze zag eigenlijk geen naasteliefde, of er zat een verborgen kern van eigenliefde in. Dat maakte haar wanhopig. Met al de vurigheid van haar jonge hart zocht ze naar ideale naasteliefde, geen erotiek, die zuiver en argeloos zou zijn. Ze vond die niet in haar denken, niet in haar omgeving, niet in haar hart. Dat maakte haar wanhopig. Met tal van voorbeelden toonde ze aan: dat we nooit eerlijk aan de ander denken wanneer we naasteliefde bedrijven, maar daar altijd zelf van profiteren. U begrijpt dat dit een grottemensengesprek was — maar kleine potjes hebben ook oren!

Het was een van de eerste problemen, waarvoor ik als jochie gesteld werd. Want haar probleem werd mijn probleem. En u zou zoiets toch ook onthouden? En erover meedenken? En een oplossing zoeken? En ermee bezig blijven zo lang u er niet uit was? Want het is niet alleen het probleem van Johanna, maar ons aller probleem.

—o—

De man verzorgt zijn vrouw en kinderen. Uit liefde? Jazeker, maar hij geniet het meest van zijn welverzorgd gezin. De vrouw kookt, wast, strijkt, voedt de kinders op en vervult het moeilijkste beroep ter wereld met een glimlach. Uit liefde? Jazeker, maar Paulus zegt: ook om haar man te behagen. Oei, was slecht. De kinderen doen hun best op school, poetsen hun tanden, gedragen zich wellevend en kunnen door een ringetje gehaald worden. Uit liefde tot hun zorgzame ouders? Jazeker — maar zelf profiteren ze van de harmonische sfeer thuis. De burens zijn vriendelijk, behulpzaam en attent. Uit naasteliefde? Jazeker — maar ze weten u meteen in te palmen; zo u doet zo u ontmoet. En een klas zal — ik veronderstel maar tot het absurde — zich fatsoenlijk gedragen. Uit liefde tot de juf? Jazeker, maar ook om straks een vertelling los te kloppen.

Heel ons menselijk verkeer loopt op basis van het „do ut des“-principe; dat is het beginsel van „ik doe opdat gij doet“. En de Heiland zegt daar van: als jij liefhebt wie jou liefhebben, wat voor prestatie is dat eigenlijk?

Inderdaad de naasteliefde is gewoonlijk de spiering, waarmee de kabeljauw van de eigenliefde wordt binnengehaald. De eigenliefde is de voedingsbodem, waarop naasteliefde wordt bedreven. Pijnlijk? Kom, even flink zijn.

Want er zijn hoger prestaties dan die van do-ut-des. Je naaste vergeven bijvoorbeeld, hem kwijt schelden wat u op hem te verhalen hebt. Jawel. Maar dit vergeven — weet u nog? — is de basis, waarop

wij zelf vergeving durven te vragen aan onze Vader, die in de hemelen is. Die goede daad komt dus op ons hoofd terug, in sterk verbeterde uitgave.

Dan zoeken we het nog wat hoger op. Vurige kolen op het hoofd van je vijand stapelen — is dat wat? Hem te eten en te drinken geven als hij honger heeft of dorst? Jawel. Wat die vurige kolen precies zijn weet niemand, maar het is toch een plezierig gevoel hem iets aan te doen, nietwaar? Nu, daar gaat het om. U hebt zich net iets hoger opgesteld dan uw vijand; uw eigenliefde komt niets te kort.

Nog hoger zoeken. Voor uw vijand bidden, die u geweld aandoet. Ai, dat is moeilijk. Hem zegenen, die u vervloekt. Hem voor Gods troon brengen, die u naar de hel verwenst. Zou dit dan zuivere naasteliefde zijn? En geeft het u géén voldoening, rechtvaardig te hebben gehandeld? Blijft er geen glimlach van 's Heeren genade op u rusten, die u zo hard begeert?

Het wordt nog moeilijker — en u kunt de rest beter weggelassen. Kijk maar in de kolom hieronder. Want niemand heeft zoveel naasteliefde, zegt de Schrift, als die zijn leven geeft voor zijn broeder. Nu zijn we toch wel op de hoogste sport van de ladder. De kansen zijn gelukkig zeldzaam. Maar u zult e vróór staan: je buurmans kind uit een brandend huis halen en er zelf bij ondergaan; je zuster beschermen tegen geweld en zelf een doodklap oplopen; een mens uit het water trachten te halen en er zelf bij verdrinken. Zou u het doen? Zonder te denken aan uw weduwe en aan een grafsteentje met een „welbesteed leven“ er op? Geeft u het antwoord maar.

—o—

Johanna kwam er niet uit. U wel?

De verhouding van naasteliefde en eigenliefde is, dacht ik, een zaak van evenwicht in de gebrokenheid van ons aardse bestaan. Een verschuivend evenwicht als het goed is, maar een evenwicht van krachten. Als wij onbekwaam zijn tot enig goed, dan komt dat in onze liefde het pijnlijkst tot uiting. En als wij geneigd zijn tot alle kwaad, dan is elke eigenliefde bij voorbaat gegarandeerd.

G. J. VRIJMOETH - ZWOLLE

men. Zo ligt de toekomst van de kinderen in Gods plannen vast. Je kunt er dus eigenlijk niets aan doen.

Ook opvoeders moeten het resultaat aan God overlaten.

Niets aan gedaan?

Een van onze bejaarde lezers (hij is bijna 80) schreef mij een brief als reactie op mijn artikelen over Bijbel en gezin.

Hij hoorde iemand eens zeggen, bij de openbare belijdenis van een van zijn kinderen: „Daar is niets van mij bij.“ En hij vraagt mij daarover mijn mening te geven.

Het is duidelijk wat de bedoeling van de vraag is. Je kunt wel alles doen voor je kinderen en je alle inspanning getroosten die maar mogelijk is — toch heb je het als ouders uiteindelijk niet in de hand wat er van hen wordt. Je hebt er, als zij goed terecht gekomen zijn, niets aan kunnen doen, en als het anders is ook niet.

We weten het immers: „Jacob heb Ik liefgehad, Ezau heb Ik gehaat“.

Het offer van Kaïn werd verworpen, dat van Abel aangenomen.

En dus?

Er is van mij toch niets bij, dus doe ik er maar niets voor?

Ik kan er ten diepste niets aan doen, en dus doe ik maar niets voor?

Zo kan het, zo mag het in het christenleven nooit, zo kan het dus ook niet in de opvoeding van de kinderen.

Ouders kunnen, zoals de briefschrijver zegt, inderdaad niets AAN hun kinderen doen; desondanks zijn zij verplicht alles VOOR hen te doen. Wij leven immers vanuit het gebod van God en vanuit onze roeping en opdracht, niet vanuit het Raadsplan van God, dat Hij ons niet bekend maakt.

Isaäk en Rebecca wisten dat hun zoons twee volken vertegenwoordigden, ze wisten zelfs dat het ene volk dienstbaar zou zijn aan het andere. Zij wisten dus bijzonder veel over de verre toekomst van hun kinderen, meer dan wij ooit over de onzen.

Maar heeft die wetenschap hun leven gelukkiger gemaakt? Hele-

Maar dan zien we ook de uitkomst van het probleem in Christus Jezus. Want naarmate we door het geloof in Hem tot nieuwe mensen worden wedergeboren, zal het evenwicht der krachten geleidelijk verplaatst worden. Onze eigenliefde wordt meer en meer onder de duim gehouden; dat zal onze naastenliefde zuiveren. En onze naastenliefde, bedreven als het ware uit ons zelf, zullen we langzamerhand gaan zien als vrucht van onze levensvernieuwing. Laten onze beste werken dan met zonde besmet zijn, om de Catechismus in ere te houden, dat moge ons niet verhinderen om vruchten van dankbaarheid voort te brengen. Vruchten, die passen bij onze fase van bekering en dankbaarheid.

En dan komt het hele probleem van Johanna, uw eigen probleem, heel anders te liggen. Als u uw naaste zult liefhebben als uzelf — en dat is het wat de Heiland vraagt — dan is een zekere mate van eigenliefde geoorloofd. Wát geoorloofd? Noodzakelijk! Want is de ene kracht tot nul gereduceerd, dan is ook de andere kracht nul. Trouwens: niemand zal zijn eigen vlees haten — en dat is maar goed ook. We vermijden het vuur en de gevaren; onze pijn zal ons wel op tijd waarschuwen. Want zouden we niet goed op ons zelf passen — wie past er dan nog op de naaste? Zelfs de moeder, die zichzelf niet tijdig ontziet, ontnemt haar kind zijn beschermster.

Natuurlijk — het kan ook een andere kant uitgaan. Wie niet wedergeboren is wordt langzamerhand een „liefhebber van zich zelf”; dat wordt immers van de mens der wetteloosheid gezegd. En die gaat onder aan eigenliefde! Maar voor ons, die het evangelie kennen, ligt daar een schone weg open.

Dat is me wat: die levensheiliging. Je eigen hart het zwijgen opleggen, als het om wraak roept. En verbaasd staan, wanneer die onreine bron levend water geeft. De knieën buigen voor die onmogelijke zuster om haar de voeten te wassen. Om straks verwonderd aan te horen: over weinig ben je getrouwd geweest, over veel zal Ik je zetten. En dan is die hoge goedkeuring, hoewel gegarandeerd beschikbaar, nèt niet verdiend. Die is dan nog genade ook.

Komaan, laat het probleem van Johanna u niet deren. Het is zaliger liefde te geven dan te ontvangen. Doet u het maar. En denk niet teveel aan wat u terugkrijgt. Dan is uw liefde de vervulling van Gods wet, die een wet ten leven is.

maal niet. Dit gezin is diep ongelukkig geworden, omdat de ouders nalieten voor hun kinderen te doen, wat ze moesten doen. Zij lieten jaloezie en voorkeur hun verwoestend werk doen, ze deden daaraan zelf mee. Het heeft geen enkele zin te speculeren op wat God met onze kinderen voor heeft en wat Hij van hen wil maken. Voor ons is belangrijk onze taak als opvoeders van Godswegen te verstaan en na te komen.

Daarom is er alles aan gelegen, dat ouders zich tot het uiterste inspannen alles VOOR hun kinderen te doen.

Waarom ging het mis met de zonen van Eli?

Niet daarom, omdat de Here (later) heeft gezegd: „Maar zij luisterden niet naar hun vader, want de Here wilde hen doden” (1 Samuël 2 vers 25).

Als Eli dit geweten had, zou hij hebben kunnen zeggen: „Het is erg verdrietig, maar dan kan ik niets meer voor hen doen”.

Neen, zijn gezin is verlopen, omdat hij zijn vaderplicht niet nakwam. En hij is er zwaar voor gestraft.

Meer dan eens heb ik ouders ontmoet, die na veel zorgen en spanningen tenslotte verzuchtten:

„Aan die jongen is niets meer te doen”. Daarmee berusten zij in de situatie van het kind, ze hebben het gevoel dat ze er alles aan gedaan hebben, en verslagen trekken ze zich nu terug. Zij, die het ondervonden hebben, weten hoeveel pijn dit alles kan doen.

Toch moet deze vraag gesteld worden: allen die dat zeggen, die dus menen dat ze werkelijk uitgepraat zijn, hebben zij genoeg gebeden, niet alleen voor, maar ook met dit kind? Hebben zij het Woord van God intens beluisterd, ook samen met het meisje of de jongen? Hebben zij zich voldoende ingeleefd in de problemen van hun kind, hebben zij voldoende oor gehad voor wat het kind zei en dacht? Zijn zij bereid geweest, tegen eigen wens en voorkeur in, belangstelling te tonen en te hebben voor wat een opgroeiend kind in deze tijd doormaakt?

Dit zijn vragen die ons ernstig bezig moeten houden. Eigenlijk is het zo, dat maar heel weinig ouders met recht kunnen zeggen: ik ben uitgepraat, want aan dit alles heb ik voldaan.

Ik denk, dat er niemand is, die ooit kan zeggen: ik heb alles voor mijn kinderen gedaan. Want als dan echt alle middelen falen, blijft dit ene: het gebed van een rechtvaardige.

**ONDERSTAANDE STELLINGEN ZIJN BEDOELD ALS
INLEIDING OP HET REFERAAT
DAT DRS W. G. RIETKERK OP DE AANSTAANDE
JAARVERGADERING VAN DE PERSVERENIGING
HOOPT TE HOUDEN.**

De greep naar de spiegel

I. Van verschillende invalshoeken komen vele jonge mensen vandaag in een crisis, waarin zij zich afvragen wie zij zijn.

II. De cultuur waarin wij leven draagt hier in belangrijke mate toe bij.

„Tot nu toe leidde de mens de waarde van zijn mens-zijn af van de Schepper. Maar sinds het moment waarop hij de breuk met Hem heeft gevierd, vindt hij zichzelf overgeleverd aan het vlietende moment, de voorbij-ijlende dagen en een verspillende van energie en gevoelsindrukken.” (Albert Camus)

„In geen enkele periode van de menselijke kennis is de mens meer problematisch voor zichzelf dan in onze dagen... Wij bezitten niet langer een helder en samenhangend beeld van de mens.” (Max Scheler)

III. Veel bewegingen in onze tijd kunnen wij niet goed begrijpen, als wij ze niet verstaan vanuit de greep naar de spiegel. (Oosterse mystiek, anti-psihiatrie, groepstrainingen, neo-marxisme, t.o. in christelijke kring de grote belangstelling voor de boeken van Watchman Nee.)

IV. Het zijn vooral de psychiaters en psychotherapeuten, die functioneren als de moderne zielzorgers. „In de U.S.A. wordt de helft van de ziekenhuisbedden bezet door mensen met psychische ziekten. Experts schatten, dat ongeveer één op de tien mensen een deel van zijn leven in een psychiatrische inrichting doorbrengt. (Vanguard, okt. '73, blz. 12)

In Nederland werden in 1973 (willekeurig gekozen jaar) 16.288 mensen in een psychiatrisch ziekenhuis voor het eerst opgenomen. Een veelvoud van dit getal zijn onder behandeling van een psychiater of zenuwarts („Mensenwerk of gekkenwerk”, blz. 168) „Een kind dat vandaag de dag in Groot-Brittannië wordt geboren heeft vijfmaal meer kans in een inrichting voor geestelijk gestoorde terecht te komen (R. D. Laing, Strategie van de ervaring, blz. 77).

V. Welke spiegel houden wij onze kinderen en medemensen voor? „De bevestiging van de mens is: in het hele zijn tegenover de ander uitdrukken: Jij mag zijn zoals je bent (in actu), om te kunnen worden, die je bent (in potentia), maar nog niet kunt zijn. En je mag het worden op jouw wijze en in jouw uur.” (dr A. A. Terruwe, Kom uit de boom Zacheus, blz. 18) Zie Openb. 2 : 17 en Rom. 15 : 7.

VI. Tegenover de vervreemding in de 20e eeuw is het nodig in woord en daad te komen tot een christelijk mens-beeld en een vorm van mens-zijn dat transparant, doorzichtig is tot op God toe. Wij mogen niet uit vrees en onmacht terugvallen in de vorming van bolwerken, die uitsluitend dienen om ons zelf en onze kinderen te beschermen. (Zach. 2 : 5)

Het is niet genoeg te leven met „orthodoxy in doctrine”. Wij hebben nodig „orthodoxy in community” (F. A. Schaeffer)

Tenslotte: ik hoop dat u uit deze stellingen duidelijk is geworden dat de volgende vragen aan de orde zullen komen: hoe moeten wij als christenen, die het evangelie willen uitdragen ingaan op de noden van onze 20e eeuwse medemensen? Welke houding moeten wij aannemen tegenover psychiatrie en anti-psihiatrie? Waarom zijn vandaag allerlei groepstrainingen 'in'? Leven 'kerk' en 'wereld' niet hun eigen leven zonder enige kommunikatie?

W. G. Rietkerk

C. VEENHOF — KAMPEN

Over de „scheppingsdagen”

Een herinnering

Ook deze week wil ik doorgaan met het geven van herinneringen. Ik lanceer in deze artikelen niet eigen opvattingen, maar wat voor een halve eeuw werd gepubliceerd. En dat toen door alle gereformeerden met algemene instemming en zelfs met vreugde, als verrijking der Schriftkennis, werd aanvaard.

De lezers hebben uiteraard reeds lang begrepen waarom ik dat doe. Als gevolg en naar aanleiding van de z.g. „Geelkerken-kwestie” is in die tijd enorm veel gedaan aan de bestudering van de Heilige Schrift.

Prof. Schilder b.v. heeft in die jaren ontzaglijk veel geschreven dat tot een verdiept inzicht in de Heilige Schrift heeft geleid. En van het vele dat toen verscheen wil ik speciaal ook noemen 't boek van Prof. Berkouwer „Het probleem der Schriftkritiek”, waarin hij zich intensief — en goed gereformeerd! — bezig hield met de vragen die toen aan de orde waren.

Het is tegenwoordig zó dat allerlei groepen, richtingen, secten — ik denk om maar iets te noemen aan Pinkstergroepen, Youth for Christ, Navigators, Volle Evangelie en, met name, aan hen die „weg” zijn van de boeken van Hall Lindsey — die de Schrift vaak hanteren op een wijze die oppervlakkig, zo niet on-Schriftuurlijk moet worden genoemd. Met alle waardering voor hun liefde tot Christus en hun eerbied voor de H. Schrift moet dit toch ook eerlijk worden gezegd. Soms ontstaat dit Schriftonderzoek in een „leg-puzzel-theologie” die kant noch wal raakt. Er is bij de genoemden soms een Schriftgebruik dat de resultaten van Schriftgetrouw bijbelonderzoek negeert en zo de schatten die daardoor uit de Schrift zijn opgedolven doet verloren gaan.

★ ★ ★

Wanneer men zich verdiept in de literatuur die in de „Geelkerkentijd” tegen de synode van Assen verschenen is — ik heb een dik pak brochures uit die tijd — wordt men getroffen door het ontstellend chaotische daarvan. Schilder schreef eens dat men soms kans had gezien in enkele zinnen alle filosofische grondbegrippen ten dans te leiden! Zoals ik ook reeds zei wil ik niet over de besluiten van Assen als

zodanig spreken. Die zijn nu niet aan de orde. Alleen wil ik even aanduiden waarover het toen naar de analyse van prof. Schilder ging. Hij schreef letterlijk het gaat om „de vraag van *historie* OF „hogere werkelijkheid”, over de vraag *historie* OF „inkleding”; over de vraag van werkelijkheid in tijd en ruimte DAN WEL van symbolische voorstelling.”

Men lette, dit lezend, vooral goed op dat OF en dat DAN WEL. Dat wil zeggen: dat het hierbij gaat om een *tegenstelling*, om een *dilemma*. Het is het ene, maar dan niet het andere, het andere maar dan niet het ene. En volkomen terecht wijst Schilder dan deze tegenstelling af en kiest hij vóór „historie” en vóór „werkelijkheid in tijd en ruimte”.

Een geheel andere kwestie is b.v. deze of de „historie” en de „werkelijkheid in tijd en ruimte” niet ook één, of ten overvloede, in *symbolen* en dus op *symbolische wijze* kan worden aangeduid!

Ik wil daarover iets zeggen om-

dat daaromtrent ook onder ons misverstand heerst.

Het is namelijk zó dat in de bijbel historische feiten, toestanden, dus „historie” en „werkelijkheden”, die als zodanig worden bedoeld ook wel in *symbolische vorm* worden beschreven. Dat gebeurt dan niet om het historische, het werkelijkheidskarakter van het daardoor aangeduide te verzakken laat staan te verluichten! Juist omgekeerd, dat dient om de aard, de betekenis van het historische, van die werkelijkheid te *scherper* en *indringender* te tekenen!

Laat ik een paar voorbeelden noemen.

In Jesaja 5 vindt men het prachtige en ontroerende lied van de wijngaard. Die wijngaard is het „symbool” van Israëls huis. En symbolisch wordt daarin getekend wat de wijngaardenier, de HEERE der heerschen, aan zijn wijngaard heeft gedaan. En wat Hij ten slotte van die wijngaard ontving. Prof. Ridderbos gaf de uiteindelijke „toepassing” van dit symbool prachtig zó weer: „Hij hoopte op een goed regiment, en zie het was een bloedregiment, op rechtsbetrachting, en zie het was rechtsverkrachting.”

Voorals Ezechiël gebruikt die symbolische geschiedbeschrijving. In hoofdstuk 4 wordt op een navrante, aangrijpende wijze het beleg van Jezusalem met een sym-

bool uitgebeeld. In een nieuwe vertaling leest men: „En gij menskind, neem een kleitiegel en leg die voor u en teken daarop een stad Jeruzalem. Maak dan tegen haar een belegering, bouw tegen haar een belegeringswal op, stel legerafdelingen tegen haar op en richt van rondom stormrammen tegen haar. Neem dan een ijzeren bakplaat en stel die als een muur tussen u en de stad. Richt dan uw aangezicht tegen haar, zodat zij in staat van beleg komt en beleger haar. Een teken is dit voor het huis Israël.”

Ezechiël moet dan met banden gebonden 390 dagen op zijn linkerzij liggen om de ongerechtigheid van Israël te dragen en 40 dagen op zijn rechterzij om de ongerechtigheid van Juda te dragen. Hij mag voorts niet meer dan drie ons van het meest onreine brood, gebakken op een afschuwelijke manier, eten en niet meer dan één liter water per dag drinken.¹⁾ Zo moet hij symbolisch uitbeelden het beleg van Jeruzalem.

In het aangrijpende hoofdstuk 16 wordt symbolisch heel de geschiedenis van het volk Israël beschreven. We lezen daar van een pas

¹⁾ Ezechiël moet brood eten, gebakken van een mengsel van zes soorten graan. Een gruwel in Israël! En dat brood moest niet gebakken worden op een gloeiende steen maar op mensendrek, die op Ezechiëls dringend verzoek vervangen mag worden door koeienmest.

Terloops...

Aan Marja en zovele anderen

Heer van Uw kerk

Heer van uw kerk,
Gij hebt het woord genomen
en zegt ons: laat de kinderen tot Mij
[komen,]
want hunner is het koninkrijk.

Hier zijn wij dan:
van U is 't jonge leven,
het moet U dankend worden weergegeven
want alles komt uit uwe hand.

Reeds staat Gij klaar
en komt ons vriendlijk tegen,
uw liefde vindt ons langs verborgen
[wegen,]
eer wij U zoeken zijt Gij daar.

Geef ons uw naam,
de oude mens moet sterven,
in U zal hij een nieuw bestaan verwerven
als Gij maar voor hem in wilt staan.

Het water wacht
en 't kind ontvangt uw zegen,
Gij spreekt het aan, het heeft een
[naam gekregen]
en niemand rukt het uit uw macht.

Uw teken spreekt —

Gij wilt zijn Heiland wezen,
het is gedoopt, begraven en herrezen
in Vader, Zoon en Heilige Geest.

Uw mild gelaat
blijft over 't kind gebogen;
het wordt voor U geboren en getogen,
vervult zijn wegen naar uw raad.

En laat de mond
der kindren, die we-U wijden,
eens, zelf ontwaakt, met ons uw
[naam belijden:]
wij leven vast in uw verbond.

Er is gedoopt!
Wij allen zijn verbonden,
het voorgeslacht, de ouders, die
[hier stonden,]
de ganse kerk in één geloof.

—o—

Dit Lied 335 uit het Liedboek voor de kerken geeft op mooie en troostvolle wijze weer wat de doop aan de kinderen der gemeente inhoudt.

God is de eerste:

Hij heeft het woord genomen,
van Hem is het jonge leven,
Hij staat al klaar en komt ons tegen.

God is de gever:

Van Hem is het jonge leven,
Zijn liefde vindt ons,
Hij geeft het kind Zijn zegen.

God is de bewaarder:

Zijn mild gelaat blijft over
het kind gebogen en
niemand rukt het uit Zijn macht.

God is de vrager:

Hij vraagt de kinderen,
die wij Hem wijden, eens zelf
Zijn naam groot te maken.

—o—

Er is gedoopt!
En daarin schenkt de Heer van de kerk
aan alle gedoopten een stuk verbonden-
heid, die uitgaat boven de door
mensen van de kerk bewerkte verdeeld-
heid.
En zó is God ook de trooster, gééft Hij
troost aan allen die lijden om de
verdeeldheid:
de ouderen die moegestreden zijn,
de jongeren die die verdeeldheid niet
aankunnen.

—o—

De ganse kerk in één geloof.
Die eenheid is er in de Heer, nu reeds,
zal straks volkomen openbaar worden
in de zijnen.

P. C. van Wijk

geboren kind dat direct na de geboorte volledig onverzorgd op het veld werd neergesmeten. Dat kind wordt liefderijk door de HEERE opgenomen en verzorgd en ontaard ten slotte tot een „aartshoer”. En in hoofdstuk 23 wordt de geschiedenis van Israël en Juda beschreven met het symbool van de levensgang van de twee vrouwen, Ohola en Oholiba. En zo zou er nog veel meer te noemen zijn. Men denke aan het huwelijk van Hosea,²⁾ aan fragmenten uit de profetieën van Zacharias. En: is het laatste deel van de Openbaring aan Johannes niet een volledig in symboolvorm beschreven (laatste periode van de) „historie”, en „werkelijkheid” in tijd en ruimte?

Genoeg om te doen zien dat we in de Heilige Schrift overal echte historie, werkelijkheden in tijd en ruimte vinden beschreven in symboolvorm. En het is de taak van zorgvuldige Schriftgetrouwe exegeese na te gaan waar en hoe dat geschiedt.

☆☆☆

Dat was een kort intermezzo.

We willen nu iets weergeven van wat een halve eeuw geleden speciaal door Schilder over de schepingsdagen werd gezegd.

Eerst een m.i. belangrijke opmerking. En wel deze dat het woordgebruik ten opzichte van het in het aanzijn roepen van deze wereld door God vaak slordig is. Men maakt namelijk in het spraakgebruik daaromtrent niet steeds of vaak zelfs helemaal niet onderscheid tussen *scheping* en *geschapene* of *schepsel*. Het woord *scheping* duidt namelijk een *handeling*, een *daad* aan. En wel een daad van God (vgl. woorden als *vorming*, *opvoeding*, *belegering* enz.) Als daad van God is de *scheping* „boventijdelijk”, „boven-ruimtelijk”. Door haar *ontstaat* o.a. tijd en ruimte. Het *resultaat* van die *scheping*, van de *schepende daad* van God is het *geschapene*, het *schepsel*. En dat bestaat voor zover het onze aarde betreft „in de tijd” en daartoe behoort de „ruimte”.

☆☆☆

En nu over het eigenlijke onderwerp.

De schrijver van de anonieme brochure over wie we reeds eerder spraken heeft ook aan de schepingsdagen een paar bladzijden gewijd. En volgens het door hem steeds hanterende procedé! Volgens „de mannen van Assen” moet je *alles* in de eerste hoofdstukken z.i. „letterlijk” lezen. Maar er zijn Gereformeerden die de dagen van Gen. 1 niet beschouwen als dagen van 24 uur, althans niet durven *vaststellen*,

dat de auteur van Gen. 1 het absoluut zó bedoeld heeft, en die dus in beginsel de mogelijkheid toegeven dat die „dagen” *periodes* kunnen zijn van *niet nader te bepalen duur*. En de conclusie van deze schrijver ligt voor de hand: als „de mannen van Assen” *zó spreken*, zijn ze weer zelf schuldig aan wat ze Geelkerken verwijten, zijn ze zelf „Schrift-aanranders”.

Schilders eerste reactie op dit „betoog” is: „Reeds eerder wees ik erop, dat men de beschuldiging van „on-EIGENLIJK” opvatten of *niet-LETTERLIJK* lezen, zeer voorzichtig moet zijn; immers de vraag is eerst, op welk *terrein* men zich begeeft. In het voorbijgaan zegt de naamloze brochure-schrijver zo maar even, dat er „volgens DE exegetische regelen” van „Assen” te spreken is van „DE gewone letterlijke opvatting der H. Schrift”. *Zou hij eens willen zeggen waar en wanneer „Assen” spreekt van „DE gewone letterlijke opvatting der H. Schrift”? Het is allemaal geredeneerd in het wilde weg.*” De synode van Assen had juist betoogd dat in het paradijsverhaal dingen staan die *niet-letterlijk* mogen worden opgevat! Moet men een uitspraak van de HEERE God voor de mens en zijn vrouw klederen van vellen „maakte”; hen daarmee „beksleedde” letterlijk opvatten? Het zou op Godslastering beginnen te lijken. Slachtte God soms beesten, prepareerde Hij de vellen ervan en naaide Hij daarvan kleren en trok Hij die Adam en Eva aan? „Het is eenvoudig onzinnig te spreken „van „de” (!) „gewone” (!) letterlijke opvatting der H. „Schrift” (!)”

Bovendien: het liep tussen „Assen” en „Geelkerken” over „een

„Tot ziens in Barneveld”

Ik moet nog meer over onze „ontmoetingsdag” vertellen.

Om daarmee te beginnen: Elke bezoeker krijgt bij het binnenkomen van de „Veluwehal” een prachtig uitgevoerd programmaboekje. Daarin staan o.a. alle te zingen liederen. Een psalmboekje hoeft u niet mee te nemen! Voorts staat daarin een plattegrond van de Veluwehal! Daarin zijn nl. behalve de grote zaal ook zó veel kleine zalen dat een gids daarvoor nodig is.

De sprekers krijgen, zoals gezegd, maar één kwartier om hun speech te doen horen. Geen minuut meer. En dan gaan ze hier en ginds bij een „praatpaal” staan of zitten en dan kan ieder die wat op zijn hart heeft „van nabij” met een of elk van de drie sprekers. (Een kwartier spreken voor mij is een hele opgave; ze zeggen nu nog al eens dat ik mijn „rede” „lang uitstrek”.)

Zeer belangrijk wordt ook de pauze. Die is op twee en een half uur gepland om kennis te maken, contacten te leggen en te vernieuwen. Er is overvloedig gelegenheid om gezellige „zitjes” te maken in de grote zaal. Broodjes, koffie en andere dranken kan men er ook krijgen. Nou ja...

„krijgen” — dat begrijpt u wel! Verder: na de sluiting zal aan alle deelnemers een boekje worden uitgereikt waarin de toespraken zijn opgenomen. Daaraan worden toegevoegd een aantal vragen, opmerkingen, suggesties met het oog op een eventuele bespreking daarvan thuis, in bijbelkringen, verenigingen, clubs enz.

En er is nog veel meer van deze dag. Maar daarover een volgende keer.

Nog één ding: het is voor een goede gang van zaken, speciaal met het oog op het laten drukken van programma's en boekjes, wel zeer gewenst dat de commissie ongeveer weet hoeveel personen er komen. Willen de contactpersonen dat zo spoedig mogelijk opgeven?

Tot volgende week!

C.V.

hogere werkelijkheid” waarover de laatste heel in 't algemeen en zeer onkritisch sprak. Maar de gereformeerden die de vraag stelden of in Gen. 1 onder het woord „dag” wel een dag-van-24-uur moet worden verstaan filosoferen helemaal niet over een „hogere werkelijkheid”! Ze zijn het er over eens dat het in de vraag naar de tijdsduur van die „dagen” geheel en al gaat over de „gewone” *creatuurlijke* werkelijkheid.

Tot zover deze week.

Drs Leih behandelt de historische achtergronden van het Marxisme.

Een duidelijk historisch overzicht, waarin de leraar te herkennen valt. „Marx en het marxisme willen een heilsgeschiedenis-belijdenis, die feitelijk het omgekeerde is van die van de Bijbel.”

Van geheel ander karakter is het volgende referaat „Ontwikkeling naar een meer dogmatisch marxisme in onze samenleving” van drs H. C. Geertsema. Deze schrijver benadert het marxisme van de wijsgerige kant. Voor een niet-wijsgerig geschoold is dit knap geschreven verhaal wellicht wat moeilijk. Bepaalde opmerkingen vragen ook een wat bredere toelichting.

Zo wijst Geertsema in zijn epiloog zowel het communisme als het kapitalisme af. Beide zijn ten diepste zelf een geloof dat fundamenteel de richting van het leven wil bepalen. Daarom kan een christen zich in geen van beide thuis gevoelen. Aldus Geertsema.

Een dergelijke opmerking had toch breder gemotiveerd moeten zijn.

Kun je een pseudoreligie als het communisme en een economisch stelsel als het kapitalisme wel op deze wijze op één lijn stellen?

Een christen behoort zich in het kapitalisme niet thuis te voelen, maar dat neemt niet weg, dat voor een christen het leven in een kapitalistisch land in het algemeen dragelijker zal zijn dan in een communistisch land.

Het referaat van J. A. E. Vermaat „Kerk en Communisme en de dialoog met het Marxisme” laat zich weer wat gemakkelijk lezen. Duidelijk tekent hij het fundamentele verschil tussen de communistische ideologie, die de neiging heeft een pseudoreligie te worden en Gods Openbaring in Jezus Christus, die niet alleen de menselijke religie, maar ook de menselijke ideologie opheft.

Het uitgebreidste referaat is dat van prof. C. Veenhof „Hoe ontmoeten wij het communisme”. Zoals de lezers van Opbouw (en ook die van het Friesch Dagblad) wel weten, heeft prof. Veenhof zich de laatste jaren intens bezig gehouden met het communisme.

Met tal van citaten laat hij ons zien wat het eigenlijke karakter van het communisme is. Aan de hand van het Derde Program van de Communistische Partij van de Sowjet Unie maakt hij duidelijk, wat zij verstaan onder vreedzame coëxistentie: de weg vrijhouden voor de radicale doorvoering van het communisme in Rusland en in heel de wereld.

Interessant zijn ook de noten aan het slot van zijn referaat. Zo geeft hij een (niet volledige) opsomming van 23 tractaten en overeenkomsten, die in de loop der jaren door de Sowjet Unie werden geschonden.

En nu zijn er nog mensen, die verbaasd zijn, dat de communistische landen het laatst gesloten verdrag van Helsinki met de voeten treden!

Tenslotte vertelt prof. dr A. Troost over „De prijktijk van de communistische infiltratie”. Hij weet ervan mee te praten op grond van eigen ervaring aan de Vrije Universiteit.

In dit ruim 100 pagina's tellende boekje is veel materiaal over het communisme samengebracht. Op verantwoorde wijze. Zonder exclamaties.

Een geschikt werk voor ieder, die eens wat meer wil weten van het communisme en de achtergronden daarvan. Het ware te wensen, dat bij velen deze wil aanwezig is. Immers van het communisme geldt helaas: de vijand rukt vast aan.

J. Meulink

Boek-bespreking

De Christen en het Communisme.
Drs H. G. Leih e.a.
Uitg. Buijten en Schipperheijn.
Amsterdam.
Prijz f 10,—.

Een comité voortgekomen uit de Evangelische Omroep hield op 13 november 1976 een themadag over het onderwerp „De Christen en het Communisme”.

In samenwerking met Buijten en Schipperheijn zijn deze referaten thans uitgegeven.

Terecht wordt in het voorwoord opgemerkt, dat vijf inleiders een diepgaande studie van het communisme gemaakt hebben. Op verantwoorde, deskundige wijze worden we in dit geschrift georiënteerd over deze gevaarlijke ideologie, die door de schrijvers volstrekt wordt afgewezen.

²⁾ Exegetisch staat het niet vast of dit huwelijk uitsluitend symbolisch of óók „werkelijkheid” was.

Kerknieuws

Hengelo (Ov.) — In „Tolle Lege”, het plaatselijk kerkblad lezen we d.d. 5 maart '77 in de rubriek: Gemeenteleven, het volgende: „De Commissie van Beheer heeft contact opgenomen met het Stichtingsbestuur van het Prof. Chr. Voortgezet Onderwijs in Hengelo over de mogelijkheid tot het huren van de Willem van Oranje M.A.V.O. (Groot Friene). Na een tweetal besprekingen met het bestuur en de directeur wordt ons het volgende voorgelegd: zondag: gebruik van de aula, de hal en eventueel koffie drinken; dinsdag: gebruik van de bibliotheek ten behoeve van de catechisatie; woensdag: gebruik van de aula voor het zangkoor, eventueel gemeente-avond; vrijdag: gelegenheid voor de jeugdvereniging om te vergaderen (eens per veertien dagen), de andere week voor het combo. De huurprijs zal f 5.750,— bedragen ('77). Dit is nu voor de Remonstrantse kerk ca. f 9.000,—. Op zondag 6 maart jl. heeft de gemeente in principe beslist met de bovengenoemde voorstellen akkoord te gaan. Naar alle waarschijnlijkheid zal de huur ingaan op 1 juli a.s.

Oproep aan jongens en meisjes van 18 jaar en ouder!

Voor het evangelisatiewerk op campings en vakantiecentra zijn nog veel jongelui nodig, vooral jongens. Van jullie wordt gevraagd 2 of 3 weken van je vakantie te geven voor dit mooie werk. Voor onderdak, kost en zakgeld wordt gezorgd. Vraag een aanmeldingsformulier aan bij: J. O. Schouten, Diezestraat 87, Enschede, tel. 053-355229 (koördinator voor het werven en plaatsen van teamleden, namens Deputaten voor Evangelisatie der Chr. Geref. Kerken). Voor telefonische aanmeldingen en/of inlichtingen graag tussen 17.30 en 19.00 uur.

KONTAKTEN MET DE CHR. GEREFORMEERDEN

Dalfsen — In „Onder de Lelie”, het kerkblad van Zwolle, waaronder ook Dalfsen ressorteert, lezen wij het volgende: „Donderdag 17 februari hadden we als kerkeraad een vergadering met Chr. Geref. broeders uit de kerkeraad te Zwolle. Het was een fijne, open vergadering. Wederzijds hebben we uitgesproken, dat we elkaar erkennen als ware kerken van onze Here Jezus Christus. Ook hebben we onder ogen gezien,

hoe we dit nu concreet kunnen uitwerken tot nadere eenwording. Het begint o.a. met kanselruil, erkenning van elkaars sacramenten en attestaties, het bezoeken van elkaars kerkeraden enz. Enfin, het is de bedoeling, dat binnenkort hierover een gezamenlijke kerkeraadsvergadering wordt gepubliceerd. Ik wilde het alleen maar even aankondigen en duidelijk laten merken, dat ik er blij om ben.”

Al prijken er onder dit stukje geen initialen, we vermoeden, dat deze regels afkomstig zijn van ds D. K. Smit, de plaatselijke predikant, die tevens verbonden is aan de kerk te Zwolle.

Nieuws uit breder kring

De classis Rotterdam van de (syn.) Gereformeerde Kerken nam d.d. 3 febr. jl. het volgende besluit:

„De classis constateert met groot verdriet, dat er een onoverbrugbare vertrouwenskrisis bestaat tussen de KAZ van Hillegersberg-Terbregge en de bezwaarde gemeenteleden en besluit, gellet op het advies van kerkvisitatores, om — ondanks het beleid van het Generaal deputaatschap oecumene binnenland en het beleid van de Generale Synode, met welk beleid de classis kan instemmen — het verzoek van de bezwaarden om ingeschreven te mogen worden als leden van de Gereformeerde Kerk van Alexanderstad, in te willigen, uiteraard na verkregen goedkeuring van de kerkeraad van Rotterdam-Alexanderstad.” (Overgenomen uit „Waarheid en Eenheid”)

Enschede-Oost (Gereformeerde kerk (binnen verband) — Uit het verslag van de kerkeraadsvergadering d.d. 15 februari jl. lichten we hierbij het volgende:

„n. Rapport van de diakenen inzake het door hen bestudeerde vraagstuk van de

verhouding ambtsdrager-maatschappelijk werker. Het bezwaar van de diakenen richt zich vooral tegen de tendens in deze verhouding al te veel te ordenen en af te bakenen. In de gemeente van Christus, waar de ambtsdragers de brs. en zrs. goed kennen, is zulk een ordening en afbakening een volstrekt overbodige zaak.

Naar de overtuiging van de diakenen staat het in de vrijheid van elk gemeentelid om ten tijde van zijn of haar moeiten met een broeder, zuster, vriend of maatschappelijk werker of met wie dan ook over zijn of haar moeiten te spreken. Dat verbiedt noch de Schrift, noch de Confessie, noch het Ondertekeningsformulier voor ambtsdragers. De kerkeraad besluit het rapport toe te zenden aan de kerk van Zwolle ter kennisneming.”

Conferentie C.O.G.G. — De jaarlijkse Conferentie van het Contact Orgaan Geref. Gezindte is vastgesteld op vrijdag 1 april a.s. in „De blijde Wereld” te Lunteren.

De opening van de Conferentie is om 10.00 uur en de sluiting om 16.30 uur. Dr T. Bienen, Chr. Geref. predikant, zal een referaat houden over „De Bevinding”. Ter inleiding op de discussie zal drs K. Exalto, Herv. predikant, een eerste reactie geven op het referaat. 's Middags zal via een forum nader over

het onderwerp worden gediscussieerd. Opgave tot deelname aan deze Conferentie aan de Secretaris van het C.O.G.G., ds R. J. van de Hoef, Cort van der Lindenlaan 1, Harderwijk, tel. 033410-16047. Deze opgave graag vóór 18 maart a.s.

De kosten van de Conferentie bedragen f 20,— per persoon (te voldoen aan het begin van de Conferentie).

Met nadruk wil het C.O.G.G. de deelname aan de Conferentie onder uw aandacht brengen. Ontmoeting en contact van mensen uit de kring van de Geref. Gezindte zijn van groot belang.

U bent van harte welkom op het Goud- en Zilversmidatelier

„DE VLINDER”

H. de Miranda,
Maartensgat 21, Dordrecht
Tel. 078-39082

Te huur:

6-PERSOONS BUNGALOW

in natuurlijke omgeving,
ca. 3 km van de Duitse grens.
Zwembad en viswater.

Bevragen: na 19.00 uur 05233-235

Voor al uw

handels- en familie drukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — Zeist

**STICHTING
VERENIGDE
UITVAARTFONDSEN
IN NEDERLAND**

ONZE STICHTING MAAKT GEEN WINST

Ze is een Stichting, welke de gemeenschap wil dienen en het algemeen belang bij haar maatschappelijk streven als uitgangspunt neemt.

Een zestig jaar ervaring stelt haar in staat u een compleet pakket verzekeringen aan te bieden, met als sterkste troef haar lage premies, die gedurende de gehele looptijd onveranderd blijven.

Tevens verzorgt zij begrafenissen (ook voor nietverzekerden).

Voor inlichtingen kunt u zich wenden tot haar kantoor Enschede, Haaksbergerstraat 231 hoek Getfertsingel, telefoon 053-31 95 35 - 32 36 93. Kantooruren 8.30-12.30 - 13.30-17.00 uur.

Redactieleden:

Drs H. de Jong; Mr. dr J. Meulink; D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma; Ds H. Smit

Adres van de Redactie:

K. Muller, H. Pootlaan 242, Alkmaar, tel. 072-16767

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3, Zeist,
tel. 03404 - 12452.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Merelhoven 273, Capelle a/d IJssel, tel. 010-504178

Abonnementsprijs:

f 35,— per jaar of f 18,50 per halfjaar.
Buitenland f 45,— per jaar of f 60,— per luchtpost.
Giro 40 49 45.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 dec. eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.